

INDEX DISPUTATIONUM

Theologicarum

sub Praesidio Leonb. Hutleri.

De Confessione Augustana

2 De unitate essentiae divi-
nae et personarum Trinitatis

3 De personarum in unadi-
vina essentia differentis
notis characteristicis ordine
et de generatione ac divi-
nitate filii Dei aeterna

4 De divinitate Spiritus Sancti
ejusque aeterna processione
a Patre et filio, et de Sa-
cramentis tam veteribus quam
recentioribus etc.

5 De peccato originali per
difficiliam scripturam poly-
posita.

6 De blasphemia in Spiritum
sanctum sive peccatum ad
mortem

7 De unione hypostatica di-
varum naturarum in Christo

8 De communicatione et
naturarum et earum de-
terminatum in Christo

9 De officio Christi sacerdo-
tali et statu Summationis

10 De officio Christi re-
gio, et statu exalta-
tionis

11 De justificatione ho-
minis peccatoris coram
Deo

12 De efficacia ministerii
verbi et sacramentorum
Dei Ministeriorum Ecclē-
siae vocatione

13 De bonis operibus

14 De Ecclesia a. 7. 8. c. 11.

15 De sacramento ingere-
re 13 a. c. 4.

16 De Baptismo, c. 4.

17 De Coena Domini. 10

18 De Penitentia et
Confessione 11. 12

19 De Traditionibus hu-
manis in Ecclesia
15. 1. 4. 7. ar.

20 De rebus civilibus
et potestate Ecclē-
siastica. 16. c. 7.

21 De extremo pudore

22 De libero arbitrio

23 De causa peccati

24 De cultu sanctorum
25 Ex Jerem. Ecce agnus
illi Dei qui tollit peccata
mundi
26 De verbo Dei
Scripto seu Scriptura
in sacra.

DE ABROGATIONE
EXORCISMI
IN BAPTISMO

DISPUTATIO

In qua

SVB PATROCINIO

Dei ter optimi maximiq;

Præside

GEORGIO MYLIO DO-
CTORE ET PROFESSORE

THEOLOGO, EXERCITIJ
causa respondebit

M. IOHANNES HOFSTETTERUS,
Ecclesia Ienensis Diaconus.

Die 24. Aprilis, hora & loco consuetis,

IENAE Typis Tobiae Steinmanni.
ANNO 1591.

DE ABBROGA

TIONERZORCISM

IN BAPTISMO

AD ANTARIO

In qua

IN BAPTISMO

DE ABBROGA

Trasde

GEORGIO MYLIDIO

GEORGIO MYLIDIO

In qua

DE ABBROGA

GEORGIO MYLIDIO

GEORGIO MYLIDIO

EXETASIS

DE ABROGATIONE EXORCISMI BAPTISTICI.

Quaestio.

QUoniam acris hodie, & improuisa quasi, aliquibus in locis oriatur controuersia de abrogatione Exorcismi Baptistici: quaestio est, Num controuersia istius cura tangere tantum aliquos, eos nimirum, apud quos haec mota est controuersia: an uero publica esse omnium in Ecclesia debeat.

POSITIO

I.

SI QVI SVNT, QVIBVS sententia negans forte complaceat, eos suo sensu abundare patimur. Nos in affirmantem concedimus.

2.

Quod omnium interest, merito etiam tangit omnes. Ne autem vel ipsi Baptismi ritu initiati sint, qui impius, qui prophanus, qui idololatricus sit; vel liberos, amicos, aut socios fidei, ritu tali tinctos, ha-

A 2

beant:

beant: id verò omnium magnoperè interest. Cura ergo controuersia istius aliena esse non potest.

3.

Iam vt facta tecta sint, inter confessionis socios, religionis capita, multum refert. Periclitatur autem duorum primariorum capitum sinceritas in hac controuersia: Vnum, de peccato originis: alterum de Baptismo, quorum illius atrocitas eleuatur: huius dignitas atque efficacia conuellitur ea, quam nuper mouere aliqui ceperunt, controuersia. Quidni ergo sibi illam factam esse pij omnes existiment?

4.

Porro capita rerum duo sunt, quæ in controuersia istius dijudicatione consideranda veniunt. 1. τὰ περί τὸ θέμα Circumstantia negotij. 2. αὐτὸ τὸ ζητούμενον cardo quaestionis, de qua controuertitur.

5.

I. τὰ πρόσωπα. In illo genere, primum sunt τὰ πρόσωπα. Auctores enim nouationis istius sunt homines. 1. Nouitij. 2. Iuuentuli. 3. Non pauci etiam ἀλλοτρίοεπίσκοποι, quippe politici, Iureconsulti, Medici, Philosophi. 4. Pleriq; omnes autem vehementer rerum nouarum studiosi. 5. Deniq; de Calvinismo suspecti.

6.

II. Locus. Iam in pacatissimis, & optimorum magistratuum prudenti cura rectissimè constitutis Ecclesijs controuersia ista excitatur, vbi serenitati nubem inducunt, qui reformationis virgulam censoriam sumere in locis istis audent.

7.

III. Tempus. Porro tam ista nouatio tempestiuè cadit, quam tempestiuè agit, qui tempore belli mentam ferit. Scandalis abundat Ecclesia, & concertationum ac schismatum

tum vulneribus concisa languescit. Huic malo nouis
excitatis scandalis ac litibus, medicina facienda est,
scilicet, iuxta illud, Similia similibus curantur.

8.

Quo id consilio fiat, palàm nondum satis constat. **IIII.**
Aliqui autumant, quia ab hominibus nouis ista contro- **Finis.**
uerfia mouetur, aucupandæ celebritatis gratia istud fie-
ri. Alijs ad periclitanda maiora, hoc quasi progym-
nasma quoddam esse videtur. Nonnulli suspicantur,
quia Nouatoribus istis maiorum auctorum conatus in-
terclusus fortè sit, ne plenario abortu omnis opera pe-
reat, monstrum illos maluisse, quàm nihil omninò pare-
re. Quodcunq; horum sit, tempus propediem monstra-
bit.

9.

At Zelo domus Domini se flagrare dicitant, quo **V.**
vrgeantur, vt nisi expurgatis Papatus reliquijs conquis **Prætextus**
elcere nequeant. Tussis hæc est pro crepitu, vt dicitur
in adagio. Et penulam isti, ni fallor, æstâtè deterunt.
Nam quibus cum Papatu rei nihil fuit vnquam, neq;
erit porrò, aut nunc est etiam, nisi quando cum laruis
pugnare volunt, in paceleones scilicet: quid est, quod in
nugis Tragædias agant?

10.

At enim disputationes vulgo crebras de Exorcismo
non inter Theologos tantum: sed inter plebeios etiam **VI.**
agitari in istis regionibus, & sua de hac materia in Ec- **ἀφορμή.**
clesijs sibi commissis, à nemine non iudicia requiri, No-
uatores isti asserunt

11.

Patrocli hæc est occasio. Nam cum de hac materia,
istarum regionum hominibus, tantæ essent disputatio-
nes, quanti raris Scriphijs sunt clamores, & ante isto-

A 3

rum

rum Nouatorum aduentum, dubitationis aut concertationis ne gry quidem à quoquam hætenus auditum fuerit: postquam ipsi proximo hoc vno atq; altero anno nanijs suis tranquillos hominum animos turbare ceperunt, crimen proprium, alienæ culpæ imputant, eos imitati, qui clam igne subiecto, quo conflagret domus, exorto incendio, per vicos & compita discursantes, de incendio alios admonent, vt sceleris culpam & suspicionem quàm longissimè à se dimoucant.

12.

Ecqui verò sunt, apud quos de Exorcismo disputationes istæ agitantur? Pontificijne? at hoc genus hominum regiones istæ non agnoscunt Lutherani? Hi verò in ritu Ecclesiæ publico, & à nemine hætenus in his terris in controuersiam vocato, præclare acquiescunt. Sectarij ergo sunt, & Calvinistæ, qui huic ritui litem mouent. Quorum garritus casta nuce æstimandi sunt.

13.

Quod si numerus istorum consideratur, aut pauci sunt, aut multi. Si pauci (ut sunt oppidò sanè pauci, adeò vt hoc nomine illa tantum non rumpantur Nouatoribus) cur murmur istorum pensi habetur? Sin multi aut plurimi, imò omnes: cur per ambages itur? & quod detestantur omnes βδέλυγμα, non vno momento statim aboletur?

14.

Sed suo se iudicio produnt isti, tanquam forices. Cur enim aliquot mensium concionibus, suasionibus, hortationibus publicis & priuatis, comminationibus, & similibus opus est. Nimirum quia nouationem istam Ecclesia detestatur, optimates abominantur, & heu nimium pauci sunt, qui rancidas istas Nouatorum merces approbent. Periculum ergo fit, si vel aliqui possint pellici,

pellici, qui in nassam istam veniant. Tanta nimirum ad mutationes faciendas istis hominibus incumbit necessitas.

15.

Exigui hæc, quæ dicta sunt, momenti esse, videri queant. Sed tanta sunt profectò, vt qui istæc vel sola æquo iudicij libramento appenderit: statim, quid de tota ista controuersia iudicandum sit, dispicere queat. Si enim homines fidei non satis probatæ, in pacatissimis Ecclesijs, tempore alienissimo, consilio parum fausto, prætextu planè fraudulentò, occasione mendacissima ad nouationes inuehendas descendant: quis nisi salutis suæ & omnis publici etiam commodi prodigus, salutare sibi ab istis quicquam pollicebitur? Sed ad momenta ipsius causæ ponderandæ accessum faciamus.

16.

Hic diuisione primùm ac finitione magnopere opus est. Exorcismum, seu (quo vocabulo Scriptura familiarius vtitur) eiectionem Diaboli, geminam Ecclesia agnoscit, Corpoream vnã, Spiritualem alteram, pro discrimine potestatis scilicet, aut occupationis, qua ex permisso ac iudicio Dei in homines Spiritus immundus potitur.

17.

Quandoq; enim corporaliter homines à Cacodæmone obsidentur. Quod est peculiare quoddam diuinæ iræ supplicium, cuius spectaculo de immani Satanæ tyrannide, & horrenda tenebrarum potestate homines commonefiunt. Aliàs spiritualiter homines inuadunt, hoc est, animas eorum occupant impuri Spiritus, ibidemq; habitant. Luc. 11. 26.

18.

A priori malo, Exorcismus corporalis: à posteriori, Spiritualis liberationem præstat.

Prioris

Judaic.
Antiq. l. 8.
c. 2.

Prioris illius exempla, temporibus Christi, priora aut antiquiora nulla, quod sciam, habemus. Nam quamuis Iosephus à Solomone memoret artem quandam fuisse repertam, profligandi impuros Spiritus: quantum tamen fidei tribuendum sit ἀγράφῳ isti narrationi, meritò ambigitur.

CHRISTO in carnem nato, atq; ad docendum progresso; tot passim leguntur in Euangelistarum monumentis oblatis esse Dæmoniaci, quot nullis planè omnium temporum, atq; omnium populorum annalibus fuisse reperiuntur; Quod peculiari diuinæ prouidentiae consilio factum esse, ad parandam CHRISTO testandæ Diuinitatis suæ materiam, vero consentaneum est.

Offerunt ipsi præter alios omnis generis ægrotos, etiam Dæmoniacos Matth. 4. 24. CHRISTVS eos sanauit. Alibi multos ipsi iterum adducunt Dæmoniacos: ipse Dæmonia statim eicit Matth. 8. 16. Similia leguntur Matth. 9. 33. & 12. 22. & 15. 28. & 17. 18. Marc. 1. 25. & 5. 8. Luc. 8. 2. & 4. 35. 41. & 9. 42. 11. 14. & 13. 32. &c.

Si de modo quæritur: Matthæus λόγῳ, hoc est, simplicissima mandati forma id factum esse scribit Matth. 8. 16. Dixerat Marc. 5. 8. Exi immunde Spiritus: & exijt ab homine. Marc. 1. 25. Spiritui malo comminatus CHRISTVS, dicit, obmutesce & exi. Marc. 9. 25. simili spiritui dicit, Ego præcipio tibi, exi ab isto, neq; amplius eodem redi. Exijt ilicò vterq;. Hanc expulsionem ἀνθεξοσιασικὴν aliqui appellant. Suapte enim virtute, & propria autoritate CHRISTVS, quoties libuit, vbi & quando voluit, cacodæmonia ab hominibus corporaliter obsessis expulit,

Eandem

23.

Eandem verò potestatem, miraculosam planè, Christus Apostolis suis, & reliquis etiam 70. Discipulis contulit. Nam emissis ad prædicandum *δύναμιν καὶ ἐξουσίαν*, id est, plenariam potestatem tribuit super omnia Dæmonia Luc. 9. 1. Marc. 3. 15. Quam potestatem illi omnes feliciter exercuerunt Marc. 6. 13. Luc. 10. 17.

24.

Qua id forma præstiterint, testes sunt ipsi, loco postremum allegato. Et Pauli exemplum docet, Act. 16. 18. Spiritui Pythonico dicentis, Præcipio tibi in nomine **I E S U C H R I S T I**, ut à puella ex eas.

25.

Quin imò ita vulgare tandem in primitiua Ecclesia donum istud miraculosum factum est, ut eo promiscuè Christiani ferè omnes pollerent. Possunt hoc testari præter Tertullianum, Cyprianum atq; alios, Iustinus Martyr præcipuè, atq; Augustinus.

Apologet.
c. 26. Lib.
4. & 7.

26.

Illius contra Tryphonem pro causa Christianorum afferenda loquentis, hæc sunt verba: Et nunc nos credentes in crucifixum sub Pontio Pilato, **I E S U M** Dominum nostrum, omnia Dæmonia, & Spiritus malos exorcisantes, subiectos nobis habemus. Item, Per nomen eius, omne Dæmonium adiuratum superatur & subijcitur.

27.

Huius verò, sic habet testimonium: vera pietate homines Dei, aeream potestatem inimicam, contrariamq; pietati, exorcisando eijciunt.

De ciuit. l.
12. c. 22.

28.

Tandem verò exoleuisse istud donum, ut nos haud illibenter largimur: ita persuasissimum nobis esse fate-

B

mur,

mur, meras esse præstigias Diaboli, & superstitiones
magicas, quæ de dono isto, & profligationibus caco dæ-
monum Pontificij hodiè iactitant.

29.

Alterius liberationis, quotidiana & passim obuia sunt
in Ecclesia Dei exempla. Quotiescunq; enim ex po-
testate tenebrarum erepti homines, in regnum Filij Dei
transferuntur Coloss. 1. 14. immundi Spiritus, qui ho-
mines inuaserunt Luc. 11. 26. & in Filijs inobedientiæ
efficaces fuerunt, ab hominibus profligantur.

30.

Ephes. 2. 3. Potissimum verò fit istud in Baptismo, vbi ex filijs
iræ, Filij adoptionis diuinæ euadimus, & ex potestate
tenebrarum erepti, in regnum Filij Dei primùm trans-
ferimur.

31.

Cui mysterio repræsentando, atq; ob oculos quasi
Ecclesiæ proponendo, ritus ille Exorcismi seruit, de
cuius abrogatione in præsentia controuertitur.

32.

Eum hac forma verborum minister effert, Adiuuro
te, immunde Spiritus, in nomine Patris, Filij & Spiri-
tus sancti, vt ex eas, & discedas ab isto seruo I E S U C H R I-
S T I.

33.

His verbis in hunc modum plebem Minister com-
pellatam vult: Agite, amicissimi, qui infantem istum
sacra Baptismi vnda lustrandum attulistis, primùm, quæ
fit miselli infantis conditio, expendite. Nimirum te-
stis vobis esse fide dignus possum, Infantem, quem af-
fertis, esse filium iræ diuinæ, sub potestate tenebrarum
atq; imperio eius constitutum, qui est princeps mundi,
cuius tyrannide nisi eximatur, æternùm ipsi pereun-
dum fo-

dum foret. Cæterum quia CHRISYO illum adductum vultis, qui venit destructum opera Diaboli: agite iterum vobis testor, adeoq; fide sanctissima vobis in nomine Sacrosanctæ Trinitatis polliceor, iam iam expirare Satanæ, quod in hunc infantem ipsi fuit, imperium: Cuius rei tam certa in Deo, ac rata est voluntas, ut ego in hac re eius constitutus internuncius, præcipiam etiam Diabolo, iuri omni, quod in infantem hætenus habuit, renuntiare, atq; se ab imperio in eundem, ocyus faceffere.

34.

Hic iam pes figendus est & an impietas insit in hoc ritu, an superstitio insit, dispiciendum est.

35.

Excluditur ergo ab hac disputatione Exorcismus Pontificius, qui varijs superstitionum nugis conspurcatus est.

36.

Neq; corporalis vlla obsessio hic admittitur, ad quam soluendam in infante recens nato, adiurato Diabolo opus sit. Quod figmentum quotiescunq; Exorcismo nostro Nouatores tribuunt, non cum Ecclesiarum reformatarum ritu: sed cum suis laruis dimicant.

37.

Sed nec is est controuersia huius status, cum in multis reformatis Ecclesijs, vnà cum Papatu, ritus etiam iste pridem antiquatus sit, An postliminiò in Ecclesias istas, Exorcismi vsus reducendus sit. Huius enim rei auctores suaforesq; nemini cuiquam nos futuri simus.

38.

Quin nec illud iam controuertitur, an pars substan-

B 2

tialis,

tialis, & absolutæ necessitatis sit in Baptismo Exorcismus. Fateri enim coguntur ipsi etiam Nouatores, hoc scripsisse, docuisse, sensisse neminem, non nostratum tantum: sed ne ipsorum quidem etiam Pontificiorum. Imò & verbis & factis diuersum nos testari, apertè ipsi fatentur. Quod pro confesso hîc à nobis accipi meminerint. Nam non rarò vix sibi temperant, quin Ecclesias nostras contrariæ absurditatis insimulent.

39.

Deniq; neq; in eo genere hæc versatur quæstio. Si abusu alicubi ritum istum vitari, aut vitiatum esse contingat, an propter abusum, vsus ipse ritus istius abrogandus sit. Nam in hoc casu iudices nos, ac suffragatores habituri essent neq; duros, neq; tardos.

40.

Sed hoc est causæ istius *κρινόμενον*. Num in classe rerum mediarum, quas vocant Adiaphora, locus possit esse isti, quem diximus, ritui. Ex quo tolerabilem esse continuò foret consequens: An verò ad res toto genere vitiosas, damnabiles, prohibitas atq; detestandas Exorcismus referendus sit: quo euiçto, abrogandū esse, nemo sit, qui dubitare queat. Nouatores posteriorem sententiam amplexi, atq; in eo abrogandi ritus fundamentum primarium collocantes, quàm id præter rationem faciant, nos, qui prioris sententiæ æquitatem approbamus, ex earum, quibus Nouatores vtuntur, probationum examinatione: demonstrare aggredimur.

41.

Sic ratiocinantur Nouatores:

Quicquid cum honore Dei, ædificatione proximi, & propria salute pugnat: id *ἀδιάφορον* non est: sed in se totum vitiosum ac damnabile.

Exorcismo tres istæ notæ omnes competunt. Igitur.
Si vnus

Si vnus quispiam esset, qui sic argumentatus esset:
Horatianum illud statim in mentem mihi veniret:

Qui tanto dignum dabit hic promissor hiatu?

Nunc illud succurrit: *Arrectusq; auribus astans.*

Nam quomodo in singulis argumenti membris sudaturi sint Nouatores, cognoscere auent. Ad primum ergo distributionis membrum in assumptione probandum octo alia argumenta afferunt. Quorum primum hoc conuoluulo continetur.

1. Exorcismus sine peccato perfici nequit. Igitur honori diuino aduersatur; Et per consequens, in se damnabilis est.

2. Quod ex fide non est, peccatum est.

Exorcismus non est ex fide. Igitur &c.

3. Quod verbo & promissione caret, id ex fide esse nequit. Exorcismus utroq; isto caret. Igitur &c.

Scopæ dissolutæ insunt huic argumento tortuoso.

1. Inuersione conuellitur. Si sine peccato non perficitur; Igitur aliud ipse est Exorcismus, aliud peccatum, quo ille perficitur. Consequens est ergo, In se non esse damnabilem. Nam in se damnabile non est, nisi quod in se peccatum est: non quod cum peccato, vel non sine peccato conficitur.

2. Instantia eliditur: Generatio liberorum sine peccato perfici nequit. Imò nullum etiam à nobis bonum opus sine peccato potest perfici. Si igitur honori diuino aduersatur, & in se damnabile est, quicquid sine peccato perfici non potest: consequens fuerit, generationem liberorum, opera omnia bona in se esse damnabilia.

5. Corrigendum igitur est argumentum primum, & pro eo quod dicitur, Sine peccato non perfici posse, reponendum est, in se peccatum esse. Sic foret terminorum melior *συγγένεια*.

Rom. 14. Apostolici dicti genuina explicatione, vterq; sequens syllogismus confoditur, Fidem isto loco Apostolus opponit titubanti conscientiae, idq; in ipsa propria huius argumenti quaestione, de rebus indifferentibus, quae nimirum Verbo Dei neq; praecipitae sunt, neq; prohibita. Fidem igitur intelligit Apostolus, certam conscientiae securitatem de libertate Christiana in rebus adiaphoris. Quod si quis aliquid ex rebus ijs faciat, quae sunt natura sua indifferentes: sed id ambigua faciat & titubante conscientia, iam id peccatum esse. Quid ita? quia id non ex fide, id est, certa conscientiae securitate de libertate christianâ in rebus istis adiaphoris proficitur. Hinc primum aduersus Nouatores locum istum sic retorqueo: Apostolus docet, ex fide esse posse, res adiaphoras. Adiaphora omnia sunt *ἀγραφα*. Igitur quae non scripta sunt, possunt esse ex fide: & per consequens, Ex fide esse, non est, *ἀγραφον* esse.

2. Falli istos & fallere deprehendo figura dictionis. Ex fide enim esse, & fidei caput constituere, pro synonymis accipiunt: quae tamen inter se differunt, vt forma & effectus rei.

3. Ratio ista non Exorcismi, sed rerum omnium indifferentium conditionem impugnat. Si enim nisi quod verbo & promissione Dei est instructum, tolerandum nihil est: nullum adiaphoron in Ecclesia relinqui necessarium fuerit: cum adiaphora sint, quae verbo Dei expressa in neutram partem qualitatis reperiuntur,

Nihil magis gloriae Dei derogat, quam opera diuinae ipsius omnipotentiae propria, humanis ceremonijs tribuere. Gloriam enim suam Deus alteri non vult tribui Esa .42.1.

At id fit in Exorcismo: Vbi quod est digiti Dei proprium Luc. 11. 20. eijcere nimirum Dæmonia, ritui humano tribuitur. Igitur honori Dei plurimum ille derogat. At texitur infelix eorum & frustraneus conatus Act. 19. & alibi, qui hoc facere in animum inducentes, pessimè mulctati sunt.

45.

1. παραλογισμός committitur plurium quaestionum, Ab eiectione enim Dæmoniorum corporali, de qua Luc. 11. agitur, ad spirituales, quæ in Exorcismo Baptistico sola locum habet, colligitur: Quæ est ab alijs cepta, in cepas desinens conclusio.

2. παράδοξον est & παρρησιόημα. Non enim dicitur Luc. 11. 20. quod solus digitus Dei ἀμέσως Dæmonia eijciat: sed in digito Dei eijci Dæmonia dicuntur, quod mediatam utiq; actionem arguit.

3. Sed experientia magistra, falsitatis isti Nouatores conuincuntur. Anne enim eijcere Dæmonia, gloria Dei talis est, quam ille alteri non tribuit? Fuerit igitur delusio, quam Christus Apostolis reliquit, de hac ipsa re promissio: Marc. 16. 17. Imposturae fuerint, quoties eiecisse vel Apostoli, vel alij fideles leguntur Dæmonia. Quid? quod impios etiam hac virtute pollere posse, Euangelica testis est historia Matth. 7. 22. Vbi igitur mens est, vbi iudicium istis Nouatoribus?

4. Deniq; calumniam sapit hæc obiectio, quod Exorcismo efficacia pellendi Dæmonia tribuatur. Neq; enim præstare aut efficere: sed adumbrare & docere ritus iste

us iste dicitur, quod Dæmoniaca istic potestas profli-
getur. Quod ergo significatiuè ab Ecclesia proponi-
tur: id effectiuè isti accipiunt: sicut vice versa, vbi veri-
tas Verbi diuini, effectus pollicetur, fanatici homines
significationes tantùm somniant, vt vbiq; ingenij sui
vertiginem prodant.

5. Iam hinc sponte sua patet, quam aptè huc histo-
ria filiorum Sceuæ Act. 19. afferatur. 1. Illi corporaliter
obsessos liberare volebant. In Exorcismo, de spiritali
liberatione agitur, 2. Illi in nomine Iesu, in quem non
credebant, hoc est, falsissimo prætextu eijcere dæmonia
attentabant, idq; proprij quæstus atq; ambitionis gra-
tia. In Baptismo, in nomine Iesu, cuius fidem profiten-
tur omnes, nec nisi in salutem baptisandi, potestas Sata-
nica eiuratur & propellitur. Vt igitur quadrata rotun-
dis: sic materiæ huic historia ista conuenit.

6. Væ autem infelici istorum Nouatorum ministe-
rio, si tantum abest ab eo, Satanicam potestatem profli-
gandi virtus, quantum à gloriæ diuinæ participatione,
res humanæ omnes absunt.

46.

Tertium argumentum Nouatorum in primo ordi-
ne tale est:

Extenuare meritum Christi, non caret contumelia
in Deum, Exorcismi vsu, meritum Christi admodum
extenuatur. Ratio est, Quia liberatio à diabolica pote-
state, competens merito Christi, Exorcismo ascribitur.
Igitur &c.

47.

Carolstadianum planè hoc acumen est. Nam
quemadmodum iste contra Lutherum argutabatur;
Expiatio peccatorum in cruce CHRISTI facta est.

Ergo

Igitur remissio peccatorum in Cæna non est requirenda.

Ita Nouatores isti colligunt :

Diabolica potestas merito & morte Christi est abolita. Igitur non est alibi liberatio ab eadem, nisi in morte & merito Christi requirenda.

Atqui differunt inter se meritum Christi & distributio meriti: differt opus ipsum liberationis, & operis usus siue applicatio. Sanè quidem morte Christi destructus est is, qui mortis imperium habebat, Diabolus scilicet Hebræ. 2. 14. Huius autem meriti distributio non fit, nisi per ministerium Verbi & Sacramentorum. Dicitur igitur in Baptismo fieri liberatio à potestate Diabolica; non nouo merito: sed distributione & applicatione beneficij, semel in cruce impetrati. Isti verò dum applicationem, ab opere expiationis, id est, usum operis, ab opere ipso non discernunt, perinde faciunt, ac si quis ex aquæ ductuum oppidanorum fistulis aquam fontanam excepturum, extra oppidum ad eum locum remittat, vbi fons ipse primùm scaturiat. Quod est cælum terræ miscere.

48.

Quartum argumentum tale est :

Idololatrica omnia contumeliosa sunt in Deum. Exorcismus est plenus idololatria. Igitur.

Minor *μερισμῶ* probatur. Pleræq; omnes enim idololatriæ proprietates seu partes definitionis Exorcismo competere dicuntur, quales sunt :

1. Quod ritus iste humanus præter & contra Verbum, pro cultu Dei habeatur & propugnetur.
2. Quod præceptis Dei æquiparetur.
3. Quod creaturæ honos creatoris in eo tribuatur.

C

Quod

4. Quod virtus & gratia Dei ad istum locum & ritum alligetur. Hæc enim omnia nisi fierent, Exorcismus non ita mordicus retineretur: sed in abrogationem eius facile consentiretur.

49.

Maeste audacia atq; impudentia este viri Nouatores.

1. O verò cæcum Lutherum, & reliquos doctores omnes bardos atq; stupidos, qui tam fædas idololatriæ fordes, si olfacere non potuerunt, saltem non viderunt, quas homunculi isti vident.

2. Et sic isti belli homines beare solent eos principes & magistratus, qui iam annis penè 70. in restauranda religione fuerunt vt oculatissimi, ita maximè seduli, nimirum tantas idololatriæ feces turpissimè ab ipsis in Ecclesia toleratas esse dicunt. Mirum fanè, nisi hæc encomia istarum Ecclesiarum, magna tandem istis præmia afferent.

2. Cor. 11.
19.

3. Si Lutherus reuiuisceret, fortè sic cum Apostolo suos posteros compellaret: Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim, si quis vos in seruitutem redigit: si quis deuorat: si quis accipit: si quis extollitur: Si quis in faciem vos cædit. Sed hæc *παρέργωσ.* Ad rem.

4. Hic suo primùm gladio ipsos iugulo. Si quæretur (inquiunt ipsi) ex ijs, qui pro Exorcismo pugnant, an ad substantiam Baptismi pertineat Exorcismus, Negant. Iam cur id negamus verò? Quia in rerum indifferentium numero eum à nobis haberi, clam istis esse nequit. Qua fronte ergo pro cultu Dei à nobis haberi illum?
qua

qua conscientia, præceptis Dei æquiparari dicitur? Fron-
tem planè perfricuerint oportet, si huius ἀντιφάσειω &
calumniæ ipsos non pudet.

5. Iam cur ἀδιάφορον non esse ritum istum tanto pe-
rè illi pugnant? An sine aduersario dimicant? an cum
Pontificijs illis res est? Minimè, Ecclesias ipsas, in quibus
docent, impugnant, cum his bellum gerunt, quæ sunt
nobis omnes in hac sententia ὁμόψηφοι. Ipsa ergo mate-
ria, in qua propugnanda versantur isti, calumniæ & con-
uitij ipsos redarguit.

6. Eiusdem valoris sunt & duo reliqua. Quæ nisi
certis rationibus, quod ita se habeant, si possunt; pro-
bauerint; aut cum non posse certum sit, Ecclesijs iniuri-
am tantam deprecati fuerint: tantum ipsos conscientia
habere, quantum scientiæ habent, constabit omni-
bus.

Nam quod probationis vice hîc attexunt, si secus
esset, non adeò mordicus propugnaretur Exorcismus,
non probatio: sed φλυαρολόγημα est.

Imò; quia secus est, & quia pro re indifferente
Exorcismum Ecclesiæ Euangelicæ habent; ideò pro
eo retinendo contra Nouatores tam seriò pugnant.
Nam quia conscientijs laqueos illi in re libera tendunt,
& subintroierunt exploratum libertatem nostram,
quam habemus in Christo Iesu, vt nos in seruitutem
redigant, ne ad horam quidem subiectione istis ce-
ditur, vt veritas Euangelij apud nos permane-
at.

Bella verò Nouatorū istorū argumentatio: Non volunt

nobis cedere in hoc ritu. Igitur eum pro cultu habent, præceptis Dei æquiparant &c. Et quo merito istis cedatur in re quamuis Adiaphora? Num quia Nouitij sunt? quia Ecclesias & scholas vastant? quia conscientias turbant? Cui verò non turbatori fas sic subinde foret turbare omnia, & in singulos annos nouas Ecclesiarum formas constituere, si ad cuiusuis libidinem Ecclesia sequæuis statim inflectere atq; attemperare necesse habeat?

50.

Quinto argumento sic arguunt Nouatores: Exorcismus fædus & superstitiosus abusus est nominis diuini. Igitur contumeliosus in Deum est.

In huius argumenti examinatione, quia Circes stabulum nobis purgandum erit, gradatim procedendum est.

51.

Abusum diuini nominis committi Exorcismo; Grammatico elencho probare conantur. Adiurare seu ἐξορκίζειν, inquit isti, vel mediante iuramento veritatem ex aliquo percontari Matth. 26. 63. vel comminari, præcipere atq; edicere significat. At neutrum fas est erga Diabolum capeffere: illud, quia mendax est, ex quo veritatem percontari impium est: hoc, quia nec præcepto, neq; promissione verbi diuini nititur: Et vel nihili præceptum istud facturus esset Diabolus: vel Exorcistæ pactum cum Diabolo intercedere necessum foret.

52.

Plusquam magistralis hæc est acies mentis atq; perspicacia.

1. Significatio vocabuli prima, tota est fictitia. Quod enim adiunctum esse potest, id pro complexo isti sumunt.

sumunt. Adiuratio fit, vel ad dicendam veritatem, vel ad faciendum aliquid. Sed neutrum horum ad sensum ipsum adiurationis pertinet. Exempli gratia, Apostolus 1. Theff. 5. 27. Theffalonicensibus dicit, Adiuro vos per Deum, vt epistolam hanc legatis omnibus sanctis fratribus: aliud est adiuratio, aliud cuius gratia ea fit, nempe, vt legatur epistola. Sic Matth. 26. 63. Adiuro te per Deum viuentem, inquit summus pontifex, Christo. Num hoc significat, Mediente iuramento abs te veritatem percontor? Minimè. Sequitur enim. Vt dicas nobis, num sis Christus filius Dei. Quod igitur in diuiso sensu est, isti inscianter incomplexum sensum redigunt. Cadit ergo ista barda argutatio, de veritatis percontatione ex Diabolo, quam in Baptismo nullam fieri, clam ipsis esse minimè potest, si suffenis suggillationibus Ecclesiæ illudere desinant.

2. Corrigitur error, si Adiurare idem significare dicatur, quod iusiurandum exigere, vel ad iusiurandum adigere. Hæc propria & forensis vocabuli est significatio. Ad Ecclesiam translatum, alium sensum induit, & pro edicto graui, aut serio mandato Adiurandi vox accipitur, Hoc sensu, Pontifex summus Christo dixisse putandus est, Adiuro te per Deum viuentem, id est, Sub autoritate diuina præcipio atq; edico tibi. Iuramentum enim sacerdoti à Christo præstitum fuisse quis per febrim etiam somniabit? Sic cum Theffalonicenses suos per Dominum adiurat Apostolus, diuina autoritate mandatum ipsis vult, vt epistolam velint esse publicam.

3. Priori illa forensi significatione prorsus non ab actione tantum Baptistica, de qua hîc agitur, sed vniuersa etiam Ecclesiastica exclusa ac remota, quippe quæ

neq; in corporali eiectione Dæmoniorum locum habere potuit: secundæ significationi locus in præsentî negotio relinquitur.

53.

At enim vt Diabolo præcipiatur, præcepto & promisso Verbi diuini caret, inquit isti.

1. Primum non explicant Generalène an speciale præceptum & promissum Verbi diuini intelligant. Sunt enim quædam res, quarum quamuis species præceptorum ac promissorum non sint in Verbo Dei expressæ: genera tamen istarum à Scriptura non sunt planè aliena.

2. Esto verò vtrumq; modum simul hîc obtineant.

Num igitur factu istud nefas erit? Abeant igitur Nouatores, & aut aboleant ceremonias Ecclesiæ vniuersas (Carent enim verbo expresso, carent promissione) aut argumentum istud facessere iubeant, in oppugnandis ritibus ab Ecclesia approbatis. Nam non illicita prorsus: sed duntaxat non necessaria esse demonstrantur, quæ Scripturarum expressis mandatis carere ostenduntur.

3. Verùm audacius, quàm verius loquuntur, si Verbi diuini præcepto omni & promisso carere dictitant, vt in Diabolum imperium pij & fideles, Ministri maximè Ecclesiarum, habeant. Quod vt verum esse constet, sic habento:

1. Resistere Diabolo pij iubentur Iac. 4. 7. Igitur cum autoritate aduersus ipsum agere conuenit & licet.

2. Non concedere locum Diabolo, pij iubentur. Ephes. 4. 27. Igitur arcere Satanam ijdem iubentur.

Iubemur

3. Iubemur stare aduersus insultus Diaboli.
Ephes. 6, 11. Ergo aduersus istum cum imperio agere
iubemur.

Promissio dubia saltem eo nomine pijs esse ne-
quit, quia quidquid petimus in nomine Christi, id
nobis datum iri, Christus ipse pollicetur Ioan. 14.
13.

Et quia flagitare nos iussit à Deo patre Christus, vt
à malo liberemur: hoc ipso præscripto, euentus optati
nobis facta est promissio.

De ministerij Ecclesiastici potestate sic habetur
Matth. 18, 18. Quidquid ligaueritis, inquit Christus,
super terram, ligatum erit in calis. Ligant autem in
terris, cum facessere à baptisando infante Diabolum iu-
bent. Ergo id ratum coram Christo habetur. Rursus
Ministerio Ecclesiastico facta est à Christo hæc pro-
missio Luc. 10. 19. Ecce, ego do vobis potestatem
calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem
potestatem inimici. Quod verò Christus Marc. 16. 17.
dixit de credentibus omnibus, Signa istos hæc sequen-
tur: In nomine meo Dæmonia eijcient, nouis linguis
loquentur, serpentes tollent, & si quid lethale biberint,
non lædentur &c. an quisquam sic iniquus erit, qui ex
omnigenere credentium, solis Ecclesiarum ministris nõ
concedat? imò propter operas officij sui non istis, præ
aliis omnibus credentibus tribuenda esse existimet,
non externis quidem miraculis præstanda, sed internis
tamen beneficiis, ac spiritualibus effectis omnia perfici-
enda? Concludo ergo ex his dictis manifestis, ius fasq;
esse Ecclesiarum ministris etiam cum imperio, Diaboli-
cam potestatem reprimere. Quid ad hæc garrient No-
uatores.

Ne

Ne pluribus Scripturis hic agam cum Nouatoribus: aueo scire, si ad tentatum aliquem, aut obsessum etiam accersantur Nouatores (quam raram esse ipsis praesentem apparet) qua ratione se in istis paroxysmis isti homines gerant. Nimirum mussitabunt iam aliquid: modo praecclarum aliquid demurmurabunt: mox lectitabunt aliqua: tandem compressis manibus ingemiscunt. Sic praecclare iuuabuntur tentati & obsessi, scilicet.

Si quis ergo tum Minister potestate officij sui usus edicat Diabolo, Apage Satan: Animam tentati faceffe, corpus obsessi desere, quod tibi in nomine eius edico, qui caput tibi contriuit: cuius hoc templum est, quod tu inuadere cupis: isti Nouatores, attoniti astantes, crucis signaculo sese munient, dicentes, Oh, iste Deum blasphemat; Diabolo praecipiens in nomine Christi, nomen Dei prophanat. Hac tanta erit sanctimonia, vt nemo non dicere cogatur, En Nouatores isti, re uera Diabolum verentur, neq; ita temere aduersus ipsum insurgunt, vt solent facere rigidi Flacciani. Hem humilitatem.

54.

Dicent isti, Esto, hoc fieri alibi possit: In Baptismi tamen Sacramento id non perinde licebit. Hic standum est sola institutione Christi, & Sacramento nihil addendum, nihil detrahendum est.

55.

Respondeo 1. In Verbo Dei, definiti hac parte nihil esse. Exceptiones igitur statuere, verbo Dei non expressas, audaculum est.

2. Quod si ubiq; fas est, Diabolum cum vniuersa potestate regni sui persequi: cur idem facere in Baptismo non liceat?

Imò

3. Imò si vllibi confidenter est resistendum Diabolo, maxime id faciendum est in Baptismo infantium: Quia nunquam certius sub potestate Diaboli esse homines cognoscuntur, quam dum nullis adhuc Spiritus sancti primitijs acceptis, toti sub potestate tenebrarum constituti, quoad ius & societatem regni caelestis, sine Deo, & nil nisi filij iræ sunt.

4. Institutioni Sacramentorum nihil humanitus est addendum: sed illud adde, Quod sensum, doctrinam, mentem, substantiam mutet. Addenda est autem sane explicatio, quæ nobis sensum institutionis perspectum reddat: quæ mysteria Sacramentorum eruat & patefaciat: cuius duplex vbiq; modus est; Alius qui verbis fit solum: alius porro, qui fit ritibus etiam. Quò pertinet Exorcismi ritus in Baptismo, quem retinet Ecclesia, vt & originalis mali atrocitatem: & diuini beneficii immensitatem oculis quasi visendam subiiciat.

5. At ipsi se confundunt Nouatores. Cur enim abrenunciationem retinent? cur symboli confessionem non itidem abolent? cur alia complura tolerant? quæ in institutione Baptismi minime expressa leguntur?

56.

Quod verò aut nihili facere Satanam imperium istud Ministri dictitant: aut Ministro pactum cum Diabolo intercedere conuitantur: saniozem illis mentem optauerimus. Quid enim sibi vult? quod tam sedulum Diabolo præstant patrocinium, vt magis fidis aduocatis vti vix queat?

Iam alijs omnibus suspicandi occasionem præbent, remansisse in istis Satanam, & remanere etiamnum, postquam ne in Baptismo quidem, Ministerij opera profligatum illum à se esse, haud obscure ipsi innuunt.

D

Mirum

Mirum verò vix fit, per iugulum etiam verba istis redeant, quibus Diabolicæ conspirationis reos peragunt Ministros, quorum ministerio nos à potestatis Diabolicæ regno, infantes baptifatos eluctari piè credimus.

57.

Pergunt Nouatores in quinti argumenti disputatione, dicentes: Vbi Diabolus non est, frustrà edicitur, vt emigret. At infantes à Diabolo non sunt obsessi, Ergo. &c.

58.

Crediderim, postquam blasphemum illud conuictum euomistis, quod est thesi præcedente proxima positum, id vos passos esse, quod in cæna vltima, porrecta buccella, Apostolus ille Christi ante crucifixionem duodecimus. Nam vt nihil ille porrò rectè fecit: sic errando falsaq; scribendo ipsi magis magisq; vos iuperatis.

1. Πλεονεξία terminorum luditis, In maiori habetur, Inesse Diabolum: In minori, Obsessum esse à Diabolo. Exemplo διπλότης ista terminorum fit manifesta. Ioan. 13. 27. Introijisse in Iudam dicitur Satanias, post buccellam sumptam. Fuit igitur in ipso vtiq;. An vos proin à Diabolo obsessum ipsum fuisse dixeritis? Nullo modo.

2. Sed inducit vos in errorem istum falsa illa πρόσληψις, quod vbicunq; Diabolum esse auditis, statim obsessionem (quæ est corporale quoddam supplicium) vobis imaginamini. Vestra ergo phantasmata impugnat, dum quæ nos de Diaboli potestate spirituali intelligimus, vos ad obsessionem corporalem refertis.

3. Quid igitur? In filiis iræ, quales sunt infantes, ante regenerationem vos etiam Diabolum esse negatis? Obsessionem semper hîc excipimus; quæ corporalis est

est

fit: Nos de spiritali malo agimus. Sic aut peccatum Originale, nihil sit damnabile oportet: aut nos damnabilis peccati reatu sub potestate Diabolica esse negandum fuerit. Iam prominere incipiunt Cumani leonis auriculæ. Proinde arrigat aures Ecclesia. Mox se prodet ingens nequitia mysterium.

59.

Cum adiurari in Baptismi actione Diabolus dicitur, Ecclesia Evangelica non verba rigidè accipienda, sed mentem & sensum actionis attendendum esse admonet. Protestatur ergo aperte, nihil sibi esse in ista actione Exorcismi propositum, quod vel corporalem Diaboli obsessionem notet; vel magicæ incantationis, aut Papisticae adiurationis vim ullam habeat. Quid ergo? Verborum istorum forma, qua utitur, Ecclesiæ inde ab omnibus penè seculis usitata, hoc sibi vnum velle testatur, ut horrendum atq; ingens peccati originalis malum profundius considerandum proponatur, & eiusdem mali reatu, nisi renascantur infantes, sub regno ac potestate tenebrarum ac Diaboli, eosdem contineri significet.

60.

Hanc sanam & piam interpretationem Nouatores planè repudiantes, protestationem esse nullitatis dictitant. Quid ita? Primum quia Verba Exorcismi, Emigra immunde spiritus, dialogisticum aliquid habeant, & expressè spiritum nominent, quî cum sermo sit.

61.

1. Quid audio? An Ecclesiæ non licet interpreti esse suorum verborum?
2. An isti homines, ut sententiam profiteatur Ecclesia, quam profiteri recusat, vi etiam adigent?

D 2

3. Cur

3. Cur hoc ita pugnant quæso? Sua interesse vident. Nimirum stante pia Ecclesiæ sententia, vniuersam suam disputationem in fumos abire animaduertunt. Nam quicquid isti Nouatores pugnant, ad corporalem obsessionem, & Exorcismum magicum destruendum vnicè comparatum est. Suas ergo nugas, sua phantasmata impugnant. Quod ne facere videantur, eam Ecclesiæ affingunt sententiam, à qua ipsa penitus abhorret, ne aërem ferire videantur.

62.

Iam ex falsa ista hypothese sic argutantur:

In Exorcismo fit immundus Spiritus compellatio.

Quod si immundus Spiritus, peccatum originale est: consequens fuerit, Peccatum esse Spiritum & substantiale quiddam. Quæ est Flaccij Manichæa hæresis.

63.

Hem ferta; hem triumphi: En Flacciana cohors fulmine prostrata iacet. Sed stramineum hoc fulmen est, & planè, quod dici solet, fulgur ex pelui. Fuisse memini stolidum quendam hominem, qui expeditionem, quæ superioribus annis aduersus Turcam adornabatur, magno conatu diceret esse superuacaneam. Rogatus causam, victum iam & confossum, atq; inter necione deletum esse Turcam respondit. Carta autem depictam Solymani imaginem cultro ille disciderat, concerpserat, protriuerat. Similis est Nouatorum hæc victoria.

Si, inquiunt, peccatum originale est immundus Spiritus. Si asinus habet pennas, utiq; volabit.

Actione Exorcismi integra, Peccati originalis atrocitatem notari dicit Ecclesia. Qua hinc fronte colliget aliquis, Immundum spiritum esse peccatum originale?

Sed

Sed ad ipsam Ecclesiæ interpretationem excutien-
dam sese Nouatores conferunt: Vbi tandem sese myste-
rium iniquitatis prodit.

*Infantes fidelium nondum baptisatos, in regno, &
sub potestate Diaboli esse, Categoricalè negant.*

Tandem erumpit Calvinismus, quem istis homi-
nibus post aures latere, iam pridem subolfactum, &
prædictum fuit.

Vos verò optimi Germaniæ Principes, quibus
homines isti deierationibus suis hæctenus ita præstrin-
xerunt oculos, vt Calvinismi fæturam ipsos alere, cer-
nere non potueritis, sic in posterum cæcutietis, vt Cal-
uinismum manifestum in istis non palpetis?

Iam ergo sic instituenda nobis erit disputatio, vt
non cum fratribus, sed cum manifestis Calvinistis rem
nobis esse appareat. Quod si ægrè fertis, viri Noua-
tores, vos Calvinistas professos appellari, Erfordiam
excurrite, & pistillo campanam illam maiorem pulsate.
Sic concursus fiet, & vos sentietis magnas hominum ad
propulsandam iniuriam istam suppetias.

Caluinisticum esse, hoc dogma, non Lutheranum,
& sic neq; Christianum etiam, id ordine probandum
est.

Caluinianum esse, ipsius autoris confessione pro-
bo. Sic enim scribit Calvinus, in lib. de vera Ecclesiæ
reformandæ ratione, tractatum Theologicorum fol.
454. Sancta nascitur ex fidelibus progenies, quod ad-
huc vtero inclusi, antequam vitalem Spiritum hauriant,
cooptati tamen sunt in fœdus vitæ aternæ.

Idem defensione secunda de Sacramentis contra
Vestphalum, tractat: fol. 1082. Infantes per Bapti-
smum non regenerantur aut saluantur: obsignatur illic
tantum salus, cuius prius fuerant participes.

Idem institut. l. 4. c. 15. Sect. 22. Non ideo bap-
tantur fidelium liberi, ut filij Dei tunc primum fiant, qui
ante alieni fuerint ab Ecclesia: sed solenni potius signo
ideo recipiuntur in Ecclesiam, quia promissionis be-
ficio iam ante ad corpus Christi pertinebant.

Eodem lib. c. 16. Sect. 24. Infans ex eo (in fæderis
societatem recepto) progenitus, hæreditario iure, se-
cundum promissionis formulam, iam à matris vtero in
fædere continetur.

Habetis Calvinistæ Nouatores, dogma vestrum ef-
se Calvinisticum. 68.

Lutheranum non esse, sic percipite:

In Catechismo minore secundi articuli Apostolici
explicatio Lutherana sic habet: Credo Christum Iesum
esse Dominum meum, qui me perditum & damnatum
hominem liberarit, redemerit, lucrificerit ab omnibus
peccatis, à morte, & à potestate Diabolica.

Obtendunt isti, In cruce factam esse istam liberatio-
nem, non in Baptismo fieri, At verò non quæritur, quan-
do illa facta sit? sed cum facta sit semel, quid præsuppo-
nat? Quid nam igitur? Nimirum hoc, Peccato, morti,
Diabolicæ potestati nos omnes subiacuissse. Priuatio
enim præsupponit habitum. Quod id vero tempore?
Certè non alio, quàm quo nondum Christo inferti era-
mus: quo in peccatis concepti, natiq; filij iræ diuinæ
atq; à regno Christi alieni adhuc eramus, nimirum ante
Baptismum. Tantum ergo Nouatoribus istis cum Lu-
thero, quantum sui cum amaracino.

Alterum

Alterum illud est, quod quaeritur, Quo tempore quoq; organo nobis peccati, mortis ac Diabolicae potestatis reatui subiectis, obtingat ista Christi liberatio. Nouatores cum Patriarcha suo Caluino, tempus conceptionis annotant, & ex sanguinibus, ex voluntate carnis, & voluntate viri, id est, carnali generatione pendere beneficium istud dicunt.

2. Lutherus in Catechesi minori iterum dissentit, Baptismi organo beneficium istud tribuens; Baptismus operatur remissionem peccatorum, liberat à morte & Diabolo. Ergo in regno & sub potestate Diaboli infantes nondum baptisatos esse, ineuitabili necessitate sequitur.

3. In Catechesi maiori, Lutherus articulum secundum iterum sic exponit: Credo Iesum Christum mihi factum esse Dominum. Dominio isto nihil aliud significatur, quam à peccati, mortis, & Diaboli mancipatu liberatio. Quæ priusquam fieret, sub Diaboli potestate captiuus, morti adiudicatus, peccati vinculis totus constrictus fuit.

4. In eadem Catechesi, de Baptismo differens, In huius acceptione, nos primùm in album Christianorum recipi: circa finem, Mediante Baptismo ex faucibus Diaboli eripi asseuerat.

Paulò post, in explicatione eius, quod Baptismus salutem operari dicitur, sic scribit Theander, Saluari, non aliud esse constat, quam à peccato, morte, Diabolo liberatum, Christi regno inferi. At hæc in Baptismo fiunt. Doctrinæ ergo Lutheri nuntium remiserunt, qui infantes ante Baptismum, regno ac potestati Diabolicae subiectos, atq; à Christi regno alienos esse inficiantur.

olophonis

5. Colophonis loco ex Luthero illud etiam audi-
ant isti, quod est ab ipso super Psalm. 110. versum ter-
tium scriptum, Homo ex Baptismo mundatur, & in-
ter manus ministri fit sanctus, & ex filio inferni, filius
D E I.

69.

Augustana confessio artic. 2. quotquot per Bap-
tismum & Spiritum sanctum regenerati non sunt, æter-
num iræ diuinæ reos propter peccatum originis esse
pronunciat.

Apologia eodem articulo, propter peccatum ori-
ginis, vniuersum genus humanum condemnari, & non
corporali tantum morti & externis calamitatibus: sed
regno etiam Diaboli subijci affirmat: Et mox Tyran-
nidem & Dominium Diaboli, pænam esse peccati ori-
ginalis: Item, per peccatum originis genus humanum,
sub potestatem Diaboli traditum, & regno Satanæ
mancipatum esse asserit.

Smalcaldici articuli, ob peccatum originis, totum
genus humanum, peccato, morti & Diabolo mancipa-
tum esse asseuerant.

Quæ cum ita sint; quid sibi vult caluus comatus?
cumq; doctrinæ Lutheri bellum sit indictum, cur no-
men Lutheri canina impudentia, vulpina fraudulentia
etiamnum obtenditur?

70.

Fortè hic excipient, quamuis alioquin diabolicè
Lutherani sint, religione tamen & conscientia se duci,
vt à Luthero hac in parte dissentiant. Ita enim solet fi-
eri, cum manus ἐπ' αὐτῶ φάρα deprehensa est. Qua-
propter quomodo cum Scriptura huic errori conueni-
at, dispiciamus.

David

1. David ex pijs ortum ducens parentibus, in iniquitatibus se formatum & in peccatis à matre sua conceptum esse fatetur, sub persona sua communis omnium Psal. 51. 7. hominum conditionis imaginem proponens. At reatus peccati, cui mors & potestas regni Diabolici debetur, stare cum sanctitate nequit. Falsum est ergo, sanctimoniam ex propagine parentum deriuari.

2. Christus Ioan. 3. solenni disputatione natiuitatem carnalem, vt immundam, damnat: & nisi per aquam & Spiritum fiat regeneratio, aditu regni cælestis excludi omnes pronuntiat. Non potest autem nisi in regno Diaboli esse, qui cælesti illo exclusus est. Impium est igitur ciuitati cælesti aggregare, qui damnationis iuri adhuc toti subiacent.

3. Apostolus ait, Omnes homines naturâ filios iræ, hoc est, iudicio Dei irati reos æternæ mortis esse, quemadmodum ipse Beza verba ista interpretatur. Iudicio Dei irati, reum esse æternæ mortis, & in gratia Dei esse, sunt ἀμείωτο planè contraria. Simul ergo subiecto eidem nulla ratione competunt. Ephes. 2. 3.

4. Teste Ioanne, non ex sanguinibus: sed ex Deo nascuntur filij Dei, hoc est, vt Tertullianus loquitur, Ioan. 1. 13 Fiunt, non nascuntur Christiani. Apoc. c. 13 Prophanum est igitur, Conditionem istam ad sanguines, id est, natiuitatem humanam referre, vt nasci, non fieri Christianos dicendum sit.

5. Christo autore, Paruuli etiam sunt, quos perditos seruatum Christus venit. Matth. 18. 14. Quod si sanctificationem ex parentibus hauriunt liberi, hoc est, congenitam & naturalem sibi habent: neq; vnquam in censu perditorum fuisse, neq; Seruatore Christo ipsos eguisse

E

confer

consequens erit. Quod est veritatem ipsam, mendacij disertè arguere.

6. Non fit liberatio cuiusquam, aut translatio in regnum Christi, nisi qui prius sub potestate tenebrarum, id est, regno Diaboli fuit. Quotquot in regno Christi continentur, eò sunt per Christum translati. Sub mancipatu ergo regni Diabolici aliquando fuerint necesse est. Præmissa vtraq; Apostolica est. Coloss. 1, 13.

Hinc infertur, Ex vtero materno non esse sanctos etiam fidelium liberos: quia sic nullum dari tempus posset, quo sub regno Diaboli fuissent, ex quo in regnum Christi translati essent.

Gal. 3. 27.
Tit. 3. 5.
Rom. 6.
8. 4.

7. Scriptura Christo indui, eiusdem liberationis beneficijs participare, eidemq; ac mortis ipsius merito nos primùm inferi testatur in Baptismo, lauacro regenerationis, & renouationis Spiritus sancti. Termino hoc ergo priorem alium: & ab organo isto diuersum aliud introducere: *ἑτεροδιδασκαλία* est non tantùm manifestè Calviniana: sed Anabaptistica etiam, & reuera Pelagiana.

72.

Sed ostentant Pyrgopolinicae isti validissima propugnaculi istius sui Calviniani munimenta. Nisi enim ex vtero materno sancti statuatur esse fidelium liberi, hæc *ἀτοπα* sequentur.

1. Fœdus Dei Genes. 17. fuerit irritum.
2. Christus mendacij arguetur, qui Mar. 10. paruulis etiam ante exorcismum & Baptismum regnum cælorum adiudicat.
3. Vanus fuerit Apostolus, Qui liberos, quorum alter saltem parens fidelis est, sanctos pronuntiat, 1. Cor. 7.

Exor-

2. *Iam & ὁμωνυμία & ἀμφιβολία* est in verbis. Regnum cælorum enim plerumq; beatitudinem cælestem: non rarò tamen doctrinam Euangelij significat, & beneficia Verbi & Sacramentorum, id quod in hunc ipsum locum D. Hieronymus annotat. Esse autem alicuius regnum cælorū dici potest, qui vel societate & usu eius iam participat: vel licet nondum eo participet, iure tamen eius aliquando adeundæ non exclusus est. Usurpatione, regnum cælorum neutro vocabulorum significatu, infantum est non baptisatorum. Nam neq; membra sunt ecclesiæ: neq; cælestis regni participes. Potestate autem regnum cælorum utroq; sensu infantum est non baptisatorum, quippe quibus perinde ut omnibus alijs hominibus, ad regnum gratiæ & gloriæ non est interclusus aditus.

3. Error est, petitio principij. Vnde enim isti didicerunt, vel somniarunt potius, pueros istos ad Christum asportatos, non fuisse baptisatos? Sic ergo hic vrgentur isti.

Aut fidelium parentum fuerunt isti pueri: aut infidelium. Si illud: non baptisati, aut non circumcisi saltem, isti esse pueri non potuerunt. Sic cadit collectionis neruus, quo isti ex hoc loco, non baptisatorum infantum esse regnum cælorum statuunt. Si hoc: altero pede claudicabit *ἑτεροδιδεσκαλία* ista Nouatorum, quo illi fidelium duntaxat parentum liberos ante baptismum regni cælestis albo ascribunt.

4. Obruitur istorum sententia *ἀδυνάτω*: Si regnum cælorum fuit istorum puerorum nondum baptisatorum: sequitur, sanctos illos fuisse, priusquam ad Christum venissent. At extra Christum salutem esse, absurdum est & impossibile.

Retor-

5. Retorquetur locus in deprauatores: Christus pueros istos ad se admitti demum vult. Ergo vt ante id tempus in societate Christi fuerint, fieri non potuit. Summa igitur loci istius est hæc, vt non quia iam sancti, & regni cælorum participes sint, ad Christum admittendi esse iubeantur: sed vt tales fiant, aditu Christi non arcendos esse præcipiatur. Offeruntur autem Christo in Baptismo. Hinc ergo salutis & sanctificationis ipsorum initium petendum est.

74.

Tertiæ probationis mysterium iterum à suo Patriarcha Caluino Nouatores mutuati sunt. Hic enim in Institutione sua minimè Christiana lib. 4. cap. 16. sect. 15. vt euincat, eandem à parentibus Sanctificationem Christianorum liberos ducere: eundem Apostoli locum in subsidium vocat,

Atqui primùm error est *παρὰ τὸ ἄξιμα Ἰησὺ λέξεως*, Sanctitas enim alia est, seu sanctificatio, quæ per remissionem peccatorum & donationem Spiritus sancti credentibus obtingit: quo sensu 1. Corinth. 7. 30. vox hæc sensu Euangelico seu spirituali accipitur. Aliàs politicus & legalis vocabuli huius vsus est. Nam vt Scriptura Commune appellat quandoq; , quod interdictum est: ita sanctum & mundum vocat, quod diuinis legibus concessum, licitum ac legitimum est. Non ergo immundi, sed sancti dicuntur eorum coniugum liberi, quorum alter duntaxat fidelis est, quia in legitimo & licito coniugio nati sunt. Nam si non liceret salua conscientia & fide viro fideli infidelem retinere coniugem, & vicissim: tum filij eorum hæcenus generati forent immundi, id est, illegitimi & spurij.

2. Retorquetur falsa interpretatio. Si enim sancti-

E. 3

fificatio

ficatio spiritualis isto loco intelligenda est. sequitur ad infidelem etiam coniugem à fideli gratiæ cælestis communicationem propagari, quia ibidem istum ab hoc sanctificari Apostolus asserit. Quod si hoc isti etiam nisi absurdum dicere nequeunt: iam diffiteri non possunt, quin talis ibi intelligenda sit sanctitas, quæ in infidelem etiam possit cadere.

3. Iam in vocabulo, Fidelis, fæda ὁμωνυμία luditur. Apostolus ijs hoc scribit & præscribit, qui fidem Christianam professi fuerant. Siue ergo pietas vera confessioni ipsi responderet, siue non: diuortium fideli coniugi ab infideli, hoc est, Christiano à gentili non permittebat, & in tali coniugio, liberos immundos esse negabat. Iam Nouatores sic compello; Fidelitatis nomine, aut solam Christianæ fidei professionem intelligitis: aut pietatem ipsam. Si illam: iam à nuda fidei christianæ professione, sanctitatis & gratiæ cælestis propagatio pendeat; & homines impij, dummodo Christianismum profiteantur, sanctitatem, quam ipsi non habent, liberis suis conferent. Quod absurdum est. Sin hanc: quis in Ecclesia iudex esse potest, qui pios parentes ab impijs discernat, & vtrum alter duntaxat, an vterq; sanctus, vel quod plurimum fieri potest, vterq; potius impius sit, dijudicet? Posito ergo, quod sanctitatem infantes à pijs parentibus hauriant: si hoc nomine abrogandus est Exorcismus; non alibi locum hoc haberet, nisi vbi vel alterutrum, vel vtrumuis parentem infantis baptisandi pium esse exploratum foret. In quas Syrtes Ecclesiam hic inducent Nouatores?

4. Est autem tanto maiore odio digna hæc Caluini & complicum Nouatorum sycophantica, quod eadem olim quoq; orthodoxis est obiecta à Pelagiana cohorte,

te,

te, & ab Augustino præcipuè grauiter explosa: Qua de re extat tractatus luculentus lib. 2. de peccatorum meritis & remiss. cap. 26. vt iurasse isti in Pelagianam hæresin impudenter videantur, qui ista quasi ab omni hominum memoria remotissima, aut opinione istorum fortasse non nisi apud Garamanthas nota, reuehere in Ecclesiam non verentur.

75.

Quartum obiectum *σωδαλμὸν λεπτοτάτων λόγων* habet, similem argutiæ illi, quam à Pontificio quodam olim mihi obijci memini, qui vno firmissimo argumento & planè Achilleo euicturum se iactitabat, falsam esse quam Lutherani profiterentur, religionem. Probatio hæc erat, Quia in germanica cantione, Veni sancte Spiritus, Luthero magistro, à Deo flagitaremus demum rectam & veram fidem. Quod, ea ipsa hæctenus nos caruisse, euidenti argumento esset.

Sed enim in ipsa Baptismi actione, eo ipso, quo Diabolica potestate exit infans momento, an seruum ipsum Dei nuncupare aliquid prohibeat?

76.

Nugatorium plane est, quod solatio carituros esse parentes aiunt, quibus vel in partu, vel ante partum extinguantur liberi, si ea istorum esse conditio dicatur. Contrarium enim ostendit Lutherus, scripto hac de re ex professo in publicum A. 1542. edito. Consolationis autem fundamenta petit 1. Ex bonæ conscientiae testimonio, de facto parentum officio 1. Ex vi atq; efficacia precum, quas ad Deum pro salute infantis iam inde à primo conceptionis momento fuderint parentes. 3. Ex immensa ac liberrima Dei omnipotentis misericordia. 4. Ab exemplo facti diuini. Nam quem-

quemadmodum infantes V. Testamenti ante octauum
circumcisionis diem defunctos, peculiari gratia serua-
rit Deus, qui vsuram lucis ad diem diuinitus constitu-
tam ipsis non concesserit: ita pari clementia in istis eti-
am casibus infantes peculiari gratia saluari, quibus
communis gratiæ modus, diuinæ voluntatis arbitrio,
non propria culpa aut contemptu negatus sit,

77.

Sexta probatione sic colligunt Nouatores:

Exorcismi vsu Deus ipse mendacij arguitur: Ratio
est. Quia Abrahæ dixit Gen. 17. Ero Deus tuus, &
seminis tui post te: Semen autem piorum regno Diabo-
li Exorcismus subiectum esse arguit, Ergo, in Deum
contumeliosus est.

78.

Multiplex inest in probatione falsitas, qua demon-
strata, totum enthymematis ædificium corruet.

1. Error est *ψευδοπροφητείας*. Non enim præ-
sentis temporis notam; sed futuri terminum habet ista
promissio. At à non distributo ad distributum colli-
gere vitiosum est.

2. *Παραλογισμὸς* est compositionis & diuisionis.
Composita enim seu connexa est oratio Dei, vtambu-
let coram Deo Abraham, & sit perfectus: sic Deum fæ-
dus positurum esse inter se & Abrahamum, ac semen
eius, in hoc nimirum, vt sit Deus ipsius, & seminis ei-
us post ipsum. Conditione ergo à promissione seiun-
cta, ex hypothetica oratione categorica vitiosè effici-
tur, id est, error *παρὰ τὴν ἢ ἀπλῶς* committitur.

3. Ad absurdum ratio ista præpostera abducitur: Si
enim nuda promissio absq; applicatione, constituit nos
promissorum bonorum compotes: quid prohibet, quin
omnes

omnes homines sancti & iusti esse dicantur : quia in se-
mine benedicto omnibus gentibus terræ benedicendū
esse promisit Deus ? Quod si hîc dixerint isti promissi
boni neminem fieri participem , nisi in quo conditio
promissionis sit impleta : cur hîc à conditione promissi-
onem diuellent ?

4. Revertitur falsæ rationi etiam ἀδύνατον. Si enim
hoc sibi vult ista promissio, quod quotquot ex Abraha-
mo nascuntur, sanctitate eiusdem participata sint in so-
cietate regni cælestis : eos qui hodie secundum carnem
semen Abrahamæ sunt Iudæi, sanctos itidem & in gratia Dei
esse consequens foret. At falsum est hoc, Ergo.

5. Sed retundit istam absurditatem ipse Apostolus,
cuius nudas Propositiones Nouatoribus oppono.

1. Non qui semen Abrahamæ sunt, omnes sunt filii.
Rom. 9. 7.

2. Non qui filii carnis, hi sunt filii Dei : sed qui filij
promissionis sunt, æstimantur in semine. Rom. 9. 8.

3. Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahamæ Gal. 3. 7.

4. Si Christi estis, iam semen Abrahamæ estis Gal. 3.

27.

Hinc sic argumentor Seminis vocabulo spirituali-
ter accepto:

Effectus causæ suæ causa esse nequit.

Esse semen Abrahamæ, est effectus gratiæ Christi.

Ergo causa eiusdem esse nequit.

Sed si carnaliter idem sumatur, sic iterum arguo.

Si nemo sanctus est aut filius Dei, seu in gratia Dei,
nisi qui filius est promissionis : consequens est, vt quis-
quis filius carnis est, non sit sanctus seu in gratia.

Omnes qui sunt semen Abrahamæ, non sunt promissi-

F

onis

ōnis, sed carnis filij. Ergo sancti, aut in gratia Dei esse non dicendi sunt.

6. Corrigitur error genuina dicti Mosaici explicatione. Sensus autem promissionis illius hic est, quod Deus fædere sancito, sic Abrahamum cum posteritate cooptat, ut si fæderis pacta seruaturi sint, omnibus seculis gratiæ suæ beneficia, omnibus ac singulis liberaliter promittat. Fæda ergo deprauatio loci est, quod Nouatores, fæderis pactis elisis, promissionem ad carnis traducem, turpi cæcitate referunt.

79.

Septima sic habet argutatio.

Exorcismus tollit promissiones Dei. Ergo in Deum contumeliosus est. Antecedentis probatio talis statuitur: Ephes. 5. 26. dicitur, quod Christus nos mundet lauacro aquæ in verbo. Et Tit. 3. 5. quod Christus nos saluos faciat per lauacrū regenerationis & renouationis Spiritus sancti. Et in Catechismo, Baptismus operatur remissionem peccatorum, & liberare à morte & Diabolo, ac salutem credentibus conferre dicitur. Ista ergo sine contumelia Dei, virtuti Exorcismi tribui non possunt.

80.

Rem ludicram, non seriam agere homines istos putauerim, nisi eam tanto conatu agerent, tanta est illorum in probando proposito ineptia.

1. Rursus cum sui capitis liripipio pugnant, dum Exorcismo nescio quas virtutes tribui nugantur, quas ne per febrim quidem quisquam somniauit. Agite viri Nouatores, à quo scriptore, quo libro, quo folio, quo loco, quo tempore, quibus verbis, Exorcismo hæc efficacia tributa est, ut mundet à peccatis, liberet à morte &

te & Diabolo, salutem conferat & Spiritum sanctum
credentibus. Euoluite scrinia librorum vestrorum, ta-
bularum proferte, date demonstrandi. Quid ringimini?
quid caput scabitis, & viuos roditis vngues? Paululum
aures quaeso admouete, est quod insurrem vobis: Est
genus quoddam hominum, nouitium, superciliosum,
quod pol sapere sibi videtur. Id dum, secundis ventis
nauigat, & seculari potissimum brachio se instructum
putat, quasi ex tripode prolata verba sua passim acce-
ptum iri existimat: & quidlibet pro arbitrio dicendi, li-
beram penes se potestatem esse: reliquos autem omnes
contra ne hiscendi quidem necessitatem manere persua-
sum habet. Sed vt paucis finiam, decipit & decipitur:

2. Iam ex ipsismet percontor: Contra quos in hac
materia pugnent? Numquid non contra eos, qui in re-
bus Adiaphoris ritum Exorcismi collocant? At quis
fando audiuit, ritibus Adjaphoris eam vim tribui in
reformatis Ecclesiis, vt à peccatis mudent, vt remissi-
onem peccatorum operentur, vt salutem ipsam con-
ferant?

3. Atqui iam plus satis testatum est, non istac effi-
ciendi; sed signandi duntaxat vim, atq; admonendi,
ceremoniae isti tribui, quam circa originalis peccati
atrocitatem representandam ille habeat.

4. De reliquis illud in mentem venit, quod de
summo sacerdote Ioan. 11. 51. legitur, Non à se ipso eum
locutum fuisse quondam: sed quia isto anno summus
pontifex fuerit, ideo prophetasse. Quo loco ne in re
plana diu immoremur, verbis ipsorum Nouatorum
verba eorundem opponimus, num aliquis ipsorum ani-
mis pudor queat incuti.

1. Liberi fidelium
sunt sancti ante Bapti-
smum.

2. Regnum celo-
rū est infantum ante contra
Baptismum.

3. Liberi fidelium
non baptisati, non
sunt sub regno & po-
testate Diaboli.

1. Christus mundat nos
per lauacrum aquæ in
Verbo.

2. Salui reddimur per
lauacrum regenerationis
& renouationis Spiritus
sancti.

3. Baptismus operatur
remissionem peccato-
rum, liberat à morte &
Diabolo, & salutem con-
fert credentibus.

Priores tres propositiones à Nouatoribus vsurpan-
tur argumento quinto: posteriores hoc loco ab iisdem
positæ leguntur, vt spiritu compunctionis percussi esse
omnino videantur.

8r.

Octaua Nouatorum collectio sic habet:

Exorcismi vsu negatur & tollitur efficacia Spiritus
sancti in ijs, qui Exorcismum & Baptismum non acce-
perunt. Ergo, contumeliosus est in Deum.

Porro verò Antecedentis intricatioris sensum
paulò post sic explanatiorem reddunt, Spiritum san-
ctum esse in infantibus efficacem ante Baptismum, ad-
huc in vtero materno positus. Hinc ex ratione contraria
colligunt Diabolici spiritus operationi in iisdem loci
esse nihil posse. Confirmando antecedenti adhibent I.
Sanctificationem Ieremiæ in vtero materno Ierem. 1.
5. II. Exemplum Ioannis Baptistæ Spiritu sancto
repleti ex vtero matris suæ. Luc. 1. 15. III. Dilec-
tionem Iacobi, cum nondum natus fuisset Rom. 9. 13.
IIII. Exemplum eorum, qui Spiritum sanctum ac-
cepisse

cepisse leguntur. Acto. 10. 45. etiam priusquam bapti-
fati fuerant. 82.

Rursus Augiæ stabulum repurgandum hinc Noua-
tores offerunt.

1. Nondum os ipsis refrixerat ex eo, quod Bapti-
smum vocauerant lauacrum regenerationis, & renoua-
tionis Spiritus sancti: idq; ex Paulo: hinc statim contume-
liam in Deum vocant, si quis Spiritu sancto, non in vte-
ro materno renouari atq; imbui infantes asserat. Sic
ὡν. φάσκει se confundunt.

2. En tibi verò rursus alio indumento variegatam
Pelagij hæresin in Nouatoribus sic asserentibus, Infan-
tes Spiritu Sancto induuntur in ipso vtero materno.

3. Error est partim *παρὰ τὸ ἐπόμενον*, partim *παρὰ τὸ
πῆ ἔστω*. Quæ est enim consequentia ista? In Bapti-
smo docetur conferri Spiritus sanctus. Ergo extra eun-
dem negatur eius efficacia. Si fidem dicam ex auditu ef-
se: num protinus extra auditum, fidei locum esse nega-
vero? Nullo modo. Stare enim potest vtrumq;: illud
quidem ordinariè: hoc extraordinariè. Idem in præ-
senti negotio locum habet. Ordinariè enim dum con-
ferri in Baptismo Spiritus sanctus affirmatur, quin ex-
traordinariè extra istum conferri possit non negatur.

4. Fœdior verò alter Nouatorum error est, qua sic
colligunt: Alicubi Spiritus sanctus ante Baptismum vel
citra Baptismum collatus est, & conferri etiamnum po-
test. Ergo omnibus ante Baptismum confertur. 1. enim à
particulari ad vniuersum. 2. à posse ad esse. 3. ab extraor-
dinario ad id, quod ordinarium est, vitiosè fit col-
lectio.

5. Quin sic vniuersa verbi atq; sacramentorum vis
atq; efficacia euacuabitur. Contigit enim aliquibus

& continget semper salus sine Verbi & Sacramentorum ministerio. An proin hæc organa salutis esse negabitur? Exempla peculiarem tractationem merentur.

83.

In Ieremiæ exemplo παραλογισμὸς ὁμωνυμίας committitur, qui Nouatoribus cum Anabaptitis, & Pontificijs communis est. Sanctificatio enim non de spirituali mundicie: sed de segregatione ad vsum muneris Prophetici intelligitur. Quem sensum vernacula Lutheri conuersio præclare reddidit. Cuius tanta vis fuit, vt eam mutare Nouatores ausi non fuerint. Tanta autem in istis hominibus cæcitas est, vt manifesto vocabulo sensum affingere alienum non erubuerint.

84.

In secundo exemplo inest error παρὰ τὸ ἄξιμα Ἰησοῦ θεοῦ, isq; duplex. 1. Non dicitur Ioannes repletus Spiritu sancto in vtero matris: sed inde iam Ab vtero matris: hac phrasi autem prima ipsa infantia notatur. 2. Spiritus sanctus pro donis & miranda indole ponitur, causa nimirum pro effectis, vt excellentem illum fore donis Spiritus sancti, non in adulta tantum ætate, sed inde à prima pueritia significetur.

2. Fatendum est quidem, Spiritum sanctum operatum fuisse miraculose in Ioanne, etiam in vtero materno adhuc recumbente: sed neq; sanctificatio statim hinc inferri potest; & si id in isto indiuiduo locum maxime habere permitteretur: hinc ad communem generis humani sortem inualide fieret collectio.

3. Ex communi ergo hominum conditione Ioannem etiam non eximimus, quoad originalis peccati lumen. De qua verum est Augustini enuntiatum: Firmissime tene, & nullatenus dubites, omnem hominem, qui

De fide ad
Petrum
cap. 23.

qui per concupiscentiã viri & mulieris concipitur, cum peccato originali nasci, impietati subditum, mortiq; subiectum, & ob hoc natura filium iræ nasci.

4. D. Ambrosius in Lucam commentans, Ex natis de muliere, solum Dominum Iesum esse inquit, qui terrenæ contagia corruptelæ, immaculati partus nouitate non senserit.

5. Augustinus eum qui contrarium sentiat, repugnare scripturæ: hæreticum esse, imò detestandum hæreticum esse pronuntiat.

De perfe-
ctione lu-
sitiz cont.
Iuliz l. 5.
c. 9.

85.

In tertij loci Biblici allegatione captio compositionis & diuisionis inest, imò potius crimen falsi. Nam Rom. 9. duo allegantur loca.

1. Genes. 25. 23. Maior seruiet minori. Addit autem Apostolus, hoc dictum fuisse à Deo, priusquam Iacob & Esau nati fuissent. Vocabulo Seruiendi explicando, alterum dictum Scripturæ adiungitur Malach. 1. 3. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Hoc Nouatores sic allegant, vt prioris dicti *πρὸς διαδοχὴν*, qui notat, quando prius illud de fratribus istis à Deo prædictum sit, ad posterius dictum referant, hoc sensu, Quod Deus dilexerit Iacob, Esauum verò odio habuerit, priusquam vterq; natus sit.

Prominent hîc Cumani asini auriculæ nouæ, hoc est, monstri illius Sabaudici noui errores alij: vnus de absoluto prædestinationis decreto: alter de fato indurationis Calvinistico. Hunc fatum Calvinisticum quia iam parturiunt Nouatores, tum susceptoribus demum istius partus gratulabimur, vbi in lucem plenè fuerit proditus.

Ex

Ex Actor. 10. Per quam impertinenter exemplum adducitur. 1. De adultis istic loci agitur, non infantibus. 2. Super quos illapsus Spiritus sanctus legitur, ij Petrum concionantem audiuerant. Cecidisse ergo super istos Spiritus sanctus dicitur, quia quod Apostolus prædicauerat, Spiritus sanctus intus in corde istorum obsignauerat, vt verbo audito fidem habuerint. Absq; quo si fuisset, baptisari non potuissent. Nemini enim adulto, nisi fidem prius professo, Baptismus confertur. Sed hinc similis esse infantum ratio minimè colligitur. Imò quia infantes auditus verbi non sunt capaces, vt fidem ante Baptismum concipere queant: inde ad Baptismum adhibentur, vt istic regenerati, renouationem Spiritus sancti, qua carebant antea, accipiant. Hætenus prima probationum classis. Sequitur secunda.

Cum scandalo Ecclesiæ, & proximi incommodo coniunctum esse Exorcismum, hac ratione vna probant Nouatores, quia variorum errorum causa & vehiculum quasi quoddam sit. Errores autem commemorant istos. 1. quod infantes ante Baptismum defuncti, noctu clam, nec in publico aliorum Christianorum cæmiterio: sed peculiari alio loco sepeliantur.

2. Quod discrimen inter membra Ecclesiæ, & gentiles, qui sunt extra eandem, planè tollatur.

3. Quod infantes pro cloacis Diaboli habeantur.

4. Euangelij & legis doctrina non discernatur.

5. Status natiuitatis corruptæ & gratiæ non distinguatur.

6. Virtus precum Ecclesiasticarum eleuetur.

7. Error Flaccij de peccato originali stabiliatur.

Idolo.

8. Idololatriæ horrendæ via quasi ac fenestra aperitur.
88.

In his omnibus adducendis, quia dictatores, non demonstratores agunt Nouatores, paucis etiam nos expedire omnia possumus.

1. Simplex & diserta negatio his omnibus opponitur.

2. In primo membro σοφισμα παρατομήν αίλον ὡς αίλιον committitur. Si quæ enim talia fiunt apud Euangelicos (cuius rei fides esto apud Nouatores: non secus tamen quam si exemplis rem monstrauerint) ista non Exorcismi sed Baptismi non accepti causa fiunt. Quod ipsi etiam Nouatores haud obscure innuunt. Cur igitur eadem ratione Baptismum isti non abolent?

3. Secundo membro non nobis, sed Spiritui S. absurditas atq; error obijcitur. Idem de tertio est responsum.

In 4. & 5. membro nugari illos putamus, aut monstri certè alere aliquid, quod tempori etiam committimus.

In 6. ita veri inest nihil, ut contrario sensu omnis potius piarum precum vis aboleatur. Nam si ex traduce est sanctitas: quid precibus piorū opus est? Nunc quia precū efficacia, ex potestate Diaboli, eripi filios iræ natiuos sentimus: virtuti precum maximū momentum addimus.

Septimum errorem Lutherani omnes ex animo detestantur: neq; hac in parte vel apertis, vel clandestinis Calvinistis primas vnquam concessuri sunt, quippe quorum opera postquam a Deo discessum præcipue factum est, ut errori isto messis in herba ipsa perierit.

Octaui membri vanitas ex supra dictis perspicitur.

89.

G

Cum

Cum proprio priuatorum detrimento coniunctum esse Exorcismum, sic probant Nouatores:

1. Quia parentes liberis in partu aut ante partum extinctis orbatos omni consolatione spoliet, & in acerbissimum illos sensum anxietatis de salute istorum liberorum conijciat.

2. Quia honori ac sanctitati Matrimonij profandæ quàm maximè seruiat, qui Diabolo obsessos istinc liberos procreari doceat.

90.

In primo probationis membro iterum error *παρά τὸ μὴ αἰτιῶν ὡς αἰτιῶν* committitur. Quin igitur, si ita stat sententia, parentes omni cura liberare, Baptismum etiam ocys è medio amoueat.

2. Iam vanitas huius obiecti suprà commonstrata fuit: cuius summã Augustinus his verbis complexus est, Sicut in latrone dextro, quod ex Baptismi Sacramento defuerat, compleuit omnipotentis benignitas, quia non superbia vel contemptu: sed necessitate defuerat: sic in infantibus, qui non baptisati moriuntur, eadem gratia omnipotentis implere credenda est: quod non ex impia voluntate, sed ex ætatis indigentia defuit. Viden' tu vir Nouator, non ortui & naturæ: sed peculiari gratiæ omnipotentis Dei tribui, vt de salute istorum infantum minimè desperandum sit?

De Baptis.
contra
Donatist.
l. 4. c. 74.

3. Quod ad secundum membrum attinet, Agite vos viri Nouatores, Apostolo dicam scribite, qui natura nos filios iræ esse pronuntiat. Dauidem temerati honoris coniugalis reum agite, qui in coniugio natus, in iniquitatibus se formatum, & à matre in peccatis conceptum esse fatetur. Iobem in ius vocate, qui omnes ho-

mines

mines de immundo semine conceptos esse asseuerat. Tum ad nos reuersi, iterum hoc accipite, quod est supra vobis probè inculcatum, Calumniam esse, quoties à Diabolo obsessos infantes appellatis, quos nos sub regno ac potestate Diaboli esse, vulgata Ecclesiæ locutione dicimus.

91.

Confutatis hætenus rationibus ijs omnibus, quibus Nouatores Adiaphori naturam, Exorcismo abrogare conati sunt, tametsi iam vltro sequitur, Stante Adiaphori istius veritate temerarium esse, quod abrogatione eius tractatur, consilium: tamen vt in veritatis sensu magis etiam confirmentur simpliciores, coronidis loco paucula καὶ ἀσχευασικὰ subiungemus.

92.

Principiò palmarium in hac disputatione illud est, quod ne vnum quidem Scripturæ testimonium producere possunt Nouatores, quo vel in specie prohibitus Exorcismus: vel in genere vetitum esse Ecclesiæ probeatur, ne ritus introducat, aut toleret quos ædificationi publicæ vtiles esse iudicat. Nam quod de qualitate ritus disputant, præterquam quod Ecclesiæ, non vnus & alterius personæ, est in hoc genere iudicium, quam friuolis ratiunculis id agant, hætenus abundè demonstratum est.

93.

Pontificium esse ritum nugantur. Ergo sub Papatu inuentum atq; introductum eum fuisse, consequens fuerit. Quod si Papatu longè antiquiorem ritum istum esse demonstrabitur, an non vanitas istorum hominum manibus quasi palpabitur?

G 2

Cypria-

A. Christi
250.

Cyprianus Epist. l. 4. ep. 7. ad Magnum de efficacia Baptismi differens, Exorcismi in Baptismo disertè meminit, & per Exorcistas voce humana & potestate diuina immundos Spiritus flagellari ac torqueri inquit. Cum ad aquam salutarem atq; ad Baptismi sanctificationem venitur, scire debemus & fidere, quia illic Diabolus opprimitur, & homo dicatus diuina indulgentia liberatur. Item: Manifestum est, Diabolum in Baptismo fide credentis excludi: si fides postmodum defecerit, regredi.

A. 370.

Gregorius Nazianzenus oratione, quam de S. Baptismi lauacro egregiam habuit, inter cætera grauitè suos hortatur, Ne ægrè ferant prolixiorem Exorcismi in Baptismo ceremoniam. Id in vñu Ecclesiæ tum fuisse Exorcismum luculenter testatur. Idem paulò post in exhortatione ad pietatem, argumento isto vtitur, Exiuit à te impurus ille, & sordidus Spiritus, Baptismo pulsus. Non vult ergo eidem denuò locum præberi. Sanctitatem ergo quam ex vtero secum infantes afferant, Theologus iste non agnouit.

A. 380.

In occidentali Ecclesia Ambrosius de Sacramentis lib. 1. cap. 5. ritum Baptismi describens sic inquit: Vbi primum ingreditur sacerdos, exorcismum facit. Secundo super creaturam aquæ inuocationem, postea & precem defert, vt sanctificetur fons, & adsit præsentia Trinitatis æternæ.

A. 395.

Augustinus in Aphrica ritum Baptismi suo tempore consuetum referens, de peccatorum meritis & remiss. l. 1. cap. 34. sic scribit: Quid de ipsa forma Sacramenti loquar? Vellem aliquis istorum qui contraria sapiunt,

unt, mihi baptisandum paruulum afferret. Quid in illo agit Exorcismus meus, si in familia Diaboli non tenetur? Ipse certe mihi fuerat responsurus pro eodem paruulo, quem gestaret, quia ille pro se respondere non posset: Quomodo igitur dicturus erat, eum renuntiare Diabolo, cuius in eo nihil esset?

Idem de nuptijs & concupisc. l. 2. c. 18. In Ecclesia toto orbe diffusa vbiq; omnes baptisandi infantuli, non ob aliud exufflantur, nisi vt ab eis princeps mundi mittatur foras, à quo necesse est vasa iræ possideantur, cum ex Adamo nascuntur, si in Christo non renascantur, & in eius regnum per gratiam, facta vasa misericordiæ, transferantur.

Grauius autem dici contra Nouatores nihil potest eo, quod est ab eodem Augustino eiusdem argumenti lib. 1. c. 20. perscriptum, quod quia toti præsentii materiæ exactè seruit, totum ascribere non piget: Non dubitat fides Christiana, quam hæretici oppugnare ceperunt, & eos qui lauacro regenerationis abluuntur, redimi de potestate Diabolica, & eos qui nondum tali regeneratione redempti sunt, etiam paruulos filios redemptorum, sub eiusdem Diaboli esse potestate captiuos nisi & ipsi Christi gratia redimantur. Ad omnes namq; pertinere non dubitamus ætates illud, de quo Apostolus loquitur, beneficium Dei, Qui eruit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij charitatis suæ. Ab hac igitur potestate tenebrarum, quarum est Diabolus princeps, id est, à potestate Diaboli & angelorum eius, quisquis erui, cum baptisantur, negauerit paruulos: ipsorum Ecclesiæ sacramentorum veritate conuincitur, quæ nulla hæretica nouitas in Ecclesia Christi auferre vel mutare permittitur, regente atq; ad-

iuuante capite totum corpus suum, pusillos cum magnis. In veritate itaq; non in falsitate, potestas Diabolica exorcisatur in paruulis, eiq; renuntiant, quia per sua non possunt, per corda & ora gestantium, ut eruti à potestate tenebrarum, in regnum sui Domini transferantur, Quid igitur in eis est, per quod in potestate Diaboli teneantur, donec inde eruantur per Sacramentum Baptismatis Christi? quid est nisi peccatum? Non enim aliud inuenit Diabolus, unde possit humanam suo iuri mancipare naturam, quam bonam bonus autor instituit. Nullum autem peccatum paruuli in sua vita commiserunt proprium. Remanet igitur originale peccatum in paruulos propagari, per quod sub diaboli potestate captiui sunt, nisi inde lauacro regenerationis & Christi sanguine redimantur &c. Idem Epistola 105. ad Sixtum, Quod exorcisantur & exufflantur infantes, hoc procul dubio fallaciter fit, si diabolus eis non dominatur. Si autem dominatur, & ideo non fallaciter exorcisantur & exufflantur, per quid dominatur nisi per peccatum.

98.

Optatus Milenitanus contra Parmenianum lib. 4. sic scribit circa eadem tempora: Neminem fugit, quod omnis homo qui nascitur, quamuis de parentibus Christianis nascatur, sine spiritu Mundi esse non possit, quem necesse sit ante salutare lauacrum ab homine excludi & separari. Hoc Exorcismus operatur, per quem spiritus immundus depellitur, & in loca deserta fugatur.

99.

Similia plura habet Cyrillus Catechesi 1. Leo primus, Lactantius atq; alij, quos breuitatis studio iam non adducere libet. Ex quibus testimonijs duo falsissima

fima Nouatorum *κρησθύερα* probè sunt dijudicanda, quibus fingunt, Quoties apud priscos patres Exorcismi fiat mentio (fieri enim negare se posse non sine extrema impudentia agnouerunt) aut donum illud primitiuæ Ecclesiæ miraculosum; aut ritum eum Ecclesiæ intelligi, quo circa tempus Paschatis corporaliter obsessi liberabantur ijs potissimum locis, vbi Baptismus Catechumenis conferebatur. Confinigi enim ista, ne quid dicamus grauius, ij etiam vident, qui altero duntaxat oculo cæcutiunt.

100.

Vt ergo receptui in hoc tractatu canamus, sic stat Orthodoxorum omnium de isto negotio sententia: Si Exorcismum commodo tempore, abusus exemplis manifestis deprehensis, conscia & consentiente Ecclesia, sub titulo rei adiaphoræ Nouatores abrogarent: neminem futurum fuisse, qui vel verbulo vno contrahisceret.

Nunc quia vt ritum in se damnabilem damnant Exorcismum, & in eius obseruatione reatum peccati longè atrocissimi statuunt, in qua pij quippe indifferente peccatum nullum esse liquidò nouerint: Beatissimi Lutheri nostri exemplum imitati, quod ille in Eleuationis ritu reseruato contra Carolstadium præbuit, huc discedunt Orthodoxi, vt Nouatorum libidini & furori ne ad horam quidem cedant: non tantum ne Nouorum istorum hominum magisterio (quod in Ecclesias isti affectant) agnito, petulantiam eorum confirmet: sed imprimis, vt hoc facto conscientiarū paci consulant, quibus non poterant non acutissimi impingi scrupuli, si in ritu isto per se tantum, quantum Nouatores dictitant, peccatum inesse agnoscerent.

scerent. Ita Ergo Adiaphorum sibi ritum istum relinqui
Ecclesiæ Lutheranae volunt, vt tres, septem, aut decem
potius Exorcismos de nouo introducturi sint, quam pas-
suri, vt onus istud necessitatis in re indifferente consci-
entijs fidelium, ad corrumpendum libertatis Christianæ
bonum, vertiginosum illud genus hominum impone-
ret. Christus Iesus Nouatoribus sanam mentem, consci-
entijs nouationeistorum turbatis, veram Euangelij sui
lucem, nobis in eadem tuenda animum, vires & constan-
tiam semper largiatur: Cui sit cum Patre & Spiritu sancto
gloria in sempiterna secula. A M E N.

F I N I S.

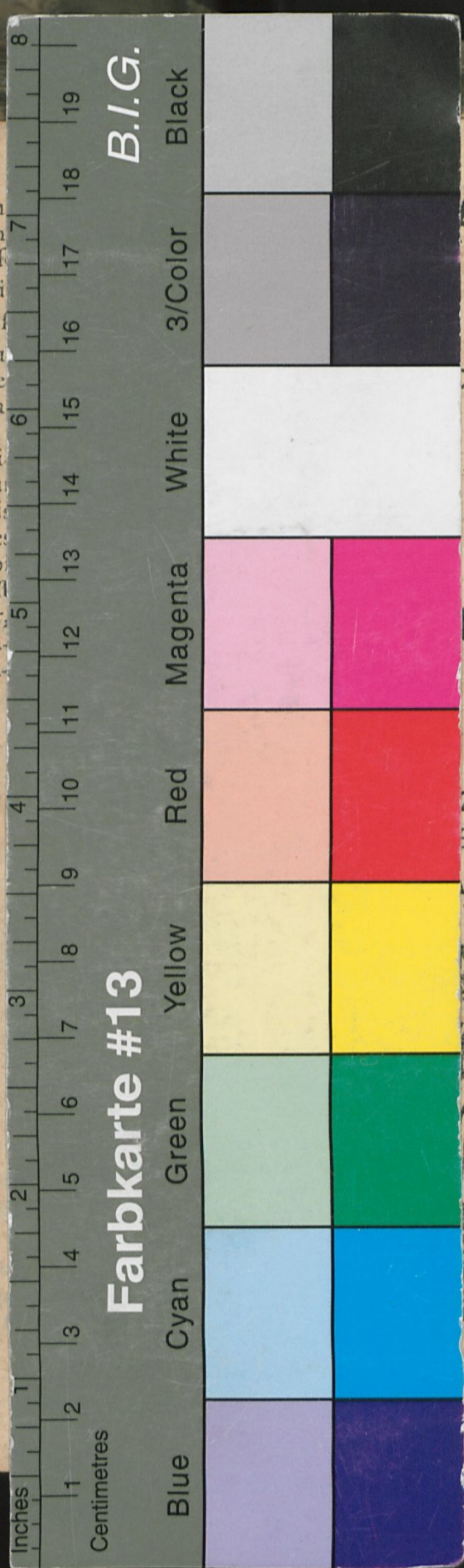
12. v. d. S. more tuo geroying, ad qd partu' r. m.
S. r. m. salutis J

¶ In timore Dei sit iura ad d. l. l. casum
novus! P. P. afi. Soc. regto:

Age. R. q. i. unati parte r. m. p. r. m. salutis

¶ In timore Dei sit iura ad d. l. l. casum
novus! P. P. afi. Soc. regto:

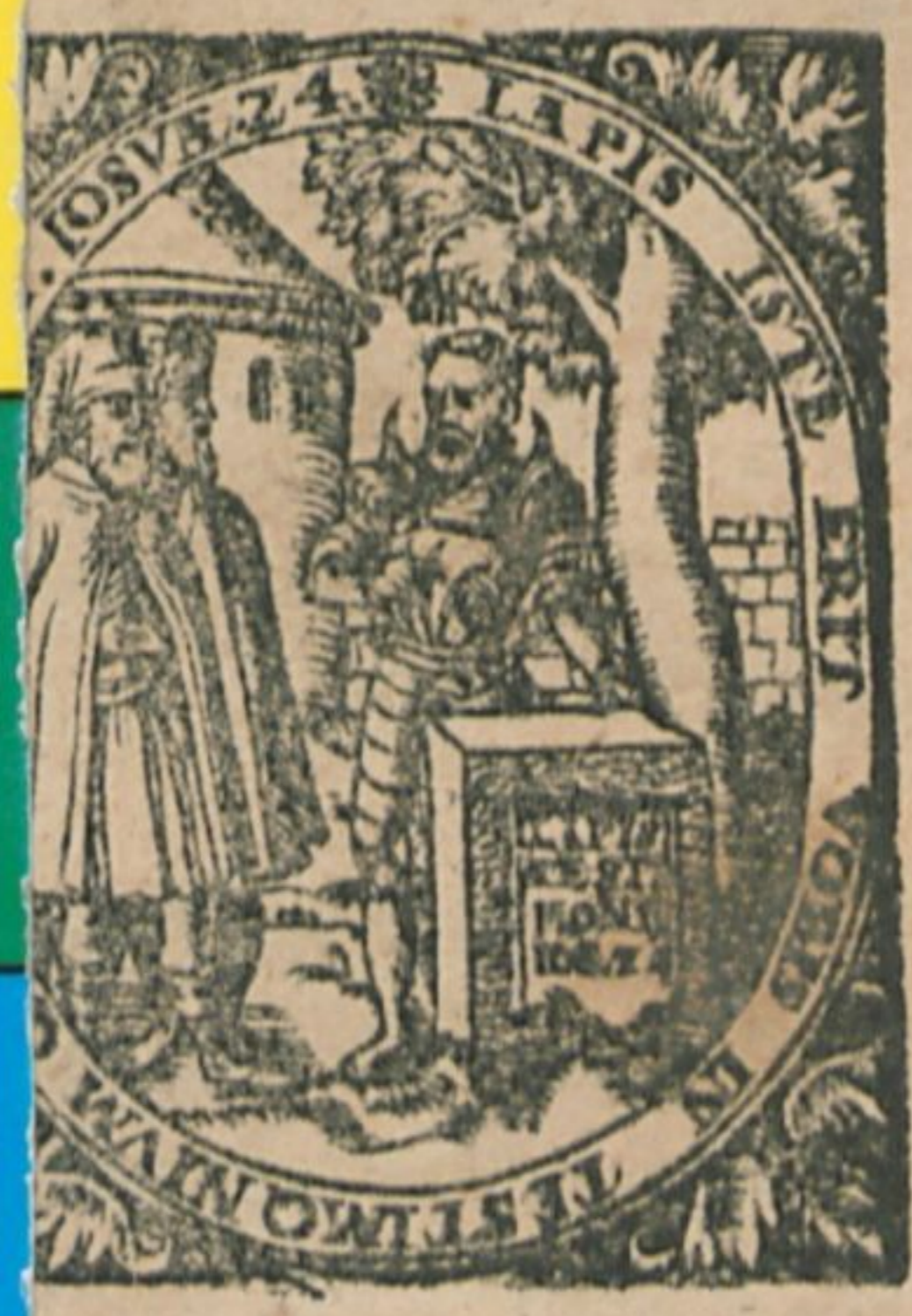

ABROGA
E EXORCISMI
BAPTISMO

DISPUTATIO
In qua
ATROCINIO
ter optimi maximiq,
Præfide

IO MYLIO DO-
ET PROFESSORE
LOGO, EXERCII-
ij causa respondebit

NNES HOFSTETTE-
Ecclesia Ienensis Diaconus.
Aprilis, hora & loco consuetis,

AE Typis Tobia Steinmanni.
ANNO 1591.